HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

5 noiembrie 2014*

„Trimitere preliminară — Agricultură — Politica agricolă comună — Producție ecologică și etichetarea produselor ecologice — Regulamentul (CE) nr. 889/2008 — Articolul 27 alineatul (1) litera (f) — Utilizarea anumitor produse și a anumitor substanțe în cadrul procesării produselor alimentare — Interdicția utilizării de minerale, vitamine, aminoacizi și micronutrienți dacă utilizarea lor nu este impusă de lege — Adăugare de gluconat feros și de vitamine într-o băutură ecologică — Utilizare de minerale, vitamine, aminoacizi și micronutrienți — Cantități necesare pentru a autoriza vânzarea drept supliment alimentar cu o mențiune nutrițională sau de sănătate ori în calitate de produs alimentar cu destinație nutrițională specială”

În cauza C-137/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bayerisches Verwaltungsgericht München (Germania), prin decizia din 27 februarie 2013, primită de Curte la 18 martie 2013, în procedura

Herbaria Kräuterparadies GmbH

împotriva

Freistaat Bayern,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, și domnii A. Rosas, E. Juhász (raportor), D. Šváby și C. Vajda, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 februarie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Herbaria Kräuterparadies GmbH, de H. Schmidt, Rechtsanwalt;

— pentru Freistaat Bayern, de C. Höfner și de K. Mitsching, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de S. Šindelková, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de M. J. García-Valdecasas Dorrego, în calitate de agent;

* Limba de procedură: germana.

— pentru guvernul francez, de C. Candat și de D. Colas, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de H. Kranenborg, de G. von Rintelen și de S. Grünheid, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 8 mai 2014,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 889/2008 al Comisiei din 5 septembrie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice în ceea ce privește producția ecologică, etichetarea și controlul (JO L 250, p. 1).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Herbaria Kräuterparadies GmbH (denumită în continuare „Herbaria”), pe de o parte, și Freistaat Bayern, pe de altă parte, privind posibilitatea de a utiliza mențiunea referitoare la metoda de producție ecologică în cazul etichetării, al publicității și al comercializării unui amestec de sucuri de fructe și de extracte de plante care conține, în afară de produse ecologice, vitamine și gluconat feros neprovenite din agricultura ecologică.

Cadrul juridic

3 Regulamentul (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, precum și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2092/91 (JO L 189, p. 1) precizează în considerentele (3), (5), (22) și (25):

„(3) Cadrul legal comunitar ce reglementează sectorul producției ecologice ar trebui să urmărească atingerea obiectivului asigurării unei concurențe loiale și a unei funcționări adecvate a pieței interne a produselor ecologice, precum și al menținerii și al justificării încrederii consumatorilor în produsele etichetate drept ecologice. […]

[…]

(5) În consecință, este oportună definirea mai explicită a obiectivelor, a principiilor și a normelor aplicabile producției ecologice, pentru a contribui la transparență și la încrederea consumatorilor, precum și la o percepție armonizată a conceptului de producție ecologică.

[…]

(22) Este important să fie păstrată încrederea consumatorilor în produsele ecologice. Din acest motiv, derogările de la cerințele aplicabile producției ecologice ar trebui să fie limitate strict la cazurile în care aplicarea normelor excepționale este considerată justificată.

[…]

(25) […] se consideră necesară limitarea aplicării siglei UE pe produse ce cuprind exclusiv sau în cea mai mare parte ingrediente ecologice, pentru a nu induce în eroare consumatorii în privința naturii ecologice a întregului produs. Din acest motiv, nu ar trebui permisă utilizarea acesteia în etichetarea produselor în perioada de conversie sau a produselor alimentare procesate care conțin ingrediente agricole ecologice într-o proporție mai mică de 95 %.”

4 Articolul 3 din acest regulament precizează obiectivele generale urmărite de producția ecologică, în special „producerea unei mari varietăți de produse alimentare și de alte produse agricole ce răspund cererii consumatorilor pentru bunuri realizate prin folosirea unor procese ce nu dăunează mediului, sănătății umane, sănătății și bunăstării plantelor sau animalelor”.

5 Potrivit articolului 6 din regulamentul menționat, intitulat „Principii specifice aplicabile procesării alimentelor ecologice”:

„Pe lângă principiile generale prevăzute la articolul 4, producția alimentelor ecologice procesate se bazează pe următoarele principii specifice:

(a) producerea alimentelor ecologice din ingrediente agricole ecologice, cu excepția cazului în care un ingredient nu este disponibil pe piață sub formă ecologică;

(b) limitarea utilizării aditivilor alimentari, a ingredientelor neecologice cu funcții principale tehnologice și organoleptice și a micronutrienților și auxiliarilor tehnologici, astfel încât aceștia să fie utilizați în cea mai mică măsură și doar în cazul unei nevoi tehnologice esențiale sau în scopuri nutriționale speciale;

(c) excluderea substanțelor și a metodelor de procesare ce pot induce în eroare în privința adevăratei naturi a produsului;

(d) procesarea atentă a hranei, de preferință prin metode biologice, mecanice și fizice.”

6 Articolul 19 din același regulament, intitulat „Norme generale aplicabile producției de alimente procesate”, prevede la alineatul (2):

„Următoarele condiții se aplică compoziției alimentelor ecologice procesate:

(a) produsul este fabricat în principal din ingrediente de origine agricolă; […]

(b) pot fi utilizați numai aditivii, auxiliarii tehnologici, aromele, apa, sarea, preparatele din microorganisme și enzime, mineralele, oligoelementele, vitaminele, precum și aminoacizi și alți micronutrienți incluși în alimente în scopuri nutriționale speciale, numai dacă utilizarea lor în producția ecologică a fost autorizată în conformitate cu articolul 21;

[…]”

7 Articolul 21 din Regulamentul nr. 834/2007, intitulat „Criterii de utilizare a anumitor produse și substanțe în cadrul procesării”, prevede:

„(1) Autorizarea produselor și a substanțelor pentru a fi utilizate în producția ecologică și includerea acestora în lista limitativă a produselor și a substanțelor menționată la articolul 19 alineatul (2) literele (b) și (c) respectă obiectivele și principiile stabilite în titlul II și următoarele criterii, evaluate în ansamblu:

(i) nu există soluții alternative autorizate în conformitate cu prezentul capitol;

(ii) fără a recurge la acestea, ar fi imposibilă producerea sau conservarea alimentelor sau respectarea proprietăților dietetice ale acestora, prevăzute de legislația comunitară.

De asemenea, produsele și substanțele menționate la articolul 19 alineatul (2) litera (b) se găsesc în natură și au făcut obiectul unei procesări exclusiv mecanice, fizice, biologice, enzimatice sau microbiene, cu excepția cazului în care astfel de produse și substanțe din astfel de surse nu sunt disponibile pe piață în cantitatea sau calitatea suficientă.

(2) În conformitate cu procedura menționată la articolul 37 alineatul (2), Comisia decide cu privire la autorizarea produselor și a substanțelor și la includerea acestora pe lista restrânsă menționată la alineatul (1) din prezentul articol și stabilește condiții specifice și limite de utilizare și, dacă este necesar, decide retragerea produselor.

[…]”

8 Conform articolului 23 din regulamentul menționat, intitulat „Utilizarea termenilor referitori la producția ecologică”:

„(1) În sensul prezentului regulament, un produs este considerat ca purtând termeni referitori la metoda de producție ecologică în cazul în care, pe etichetă, pe materialele publicitare sau în documentele comerciale, produsul în cauză, ingredientele sau materiile sale prime sunt descrise în termeni care sugerează cumpărătorului că produsul, ingredientele sau materiile sale prime au fost obținute în conformitate cu normele aplicabile producției prevăzute de prezentul regulament. În special, termenii enumerați în anexă, cuvintele derivate și diminutivele acestora, precum «bio» și «eco», singure sau în combinație, pot fi folosite pe teritoriul Comunității și în orice limbă comunitară pentru etichetarea și promovarea unui produs ce răspunde exigențelor prevăzute de prezentul regulament.

[…]

(2) Termenii menționați la alineatul (1) nu se folosesc nicăieri în Comunitate și în nicio limbă comunitară pe eticheta, materialele publicitare și în documentele comerciale ale unui produs ce nu răspunde exigențelor enunțate în prezentul regulament, cu excepția cazului în care acești termeni nu se aplică produselor agricole din produsele alimentare sau hrana pentru animale sau în mod clar nu au nicio legătură cu producția ecologică.

[…]

(4) În privința produselor alimentare procesate, se pot folosi termenii menționați la alineatul (1):

(a) în descrieri comerciale, cu condiția ca:

(i) produsele alimentare procesate să respecte cerințele prevăzute la articolul 19;

[…]”

9 Regulamentul nr. 889/2008 menționează în considerentul (21):

„În vederea procesării produselor alimentare ecologice, utilizarea anumitor ingrediente de origine neagricolă, a anumitor adjuvanți tehnologici la procesarea produselor alimentare și a anumitor ingrediente neecologice de origine agricolă a fost permisă în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 2092/91, în condiții bine definite. În vederea continuității agriculturii ecologice, produsele și substanțele în cauză trebuie, în conformitate cu dispozițiile stabilite la articolul 21 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 834/2007, să fie permise în continuare. […]”

10 Articolul 27 din Regulamentul nr. 889/2008, intitulat „Utilizarea anumitor produse și substanțe în procesarea alimentelor”, prevede:

„(1) În sensul articolului 19 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 834/2007, numai următoarele substanțe pot fi utilizate în procesarea produselor agricole ecologice […]:

[…]

(f) minerale (inclusiv oligoelemente), vitamine, aminoacizi și micronutrienți, autorizați numai în măsura în care utilizarea lor în alimentele în care sunt încorporate este impusă de lege.”

11 Directiva 2002/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 iunie 2002 referitoare la apropierea legislațiilor statelor membre privind suplimentele alimentare (JO L 183, p. 51, Ediție specială, 13/vol. 30, p. 154), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1137/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2008 (JO L 311, p. 1, denumită în continuare „Directiva 2002/46”), definește noțiunea „suplimente alimentare” și stabilește condițiile care trebuie îndeplinite pentru ca un produs alimentar să poată fi calificat drept un astfel de supliment.

12 Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 decembrie 2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare (JO L 404, p. 9, Ediție specială, 15/vol. 18, p. 244, și rectificare în JO 2007, L 12, p. 3), definește noțiunea „mențiune” și stabilește condițiile de utilizare a acesteia.

13 Regulamentul (UE) nr. 432/2012 al Comisiei din 16 mai 2012 de stabilire a unei liste de mențiuni de sănătate permise, înscrise pe produsele alimentare, altele decât cele care se referă la reducerea riscului de îmbolnăvire și la dezvoltarea și sănătatea copiilor (JO L 136, p. 1) cuprinde în anexă o listă de mențiuni de sănătate permise, înscrise pe produsele alimentare, astfel cum este vizată la articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1924/2006. Această anexă autorizează pentru fier următoarea mențiune de sănătate:

„Fierul contribuie la formarea normală a globulelor roșii și a hemoglobinei. Mențiunea poate fi utilizată doar pentru produsele alimentare care sunt cel puțin o sursă de fier, astfel cum apare în mențiune […]”

14 Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2009/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 mai 2009 privind produsele alimentare cu destinație nutrițională specială (JO L 124, p. 21) definește produsele alimentare cu destinație nutrițională specială și stabilește cerințele legate de o astfel de destinație.

15 Anexa la Regulamentul (CE) nr. 953/2009 al Comisiei din 13 octombrie 2009 privind substanțele care pot fi adăugate cu anumite scopuri nutriționale în produsele alimentare destinate unei alimentații speciale (JO L 269, p. 9) a stabilit, conform articolului 4 alineatul (3) din Directiva 2009/39, o listă de substanțe cu scopuri nutriționale specifice, inclusiv vitaminele și sărurile minerale care pot fi adăugate produselor alimentare cu destinație nutrițională specială. Considerentele (4) și (5) ale acestui regulament au următorul cuprins:

„(4) Substanțele ar trebui selectate potrivit unor criterii privind siguranța, biodisponibilitatea și proprietățile organoleptice și tehnologice. În lipsa unor dispoziții contrare aplicabile unor categorii specifice de produse alimentare, includerea unor substanțe pe lista celor care pot fi utilizate la fabricarea produselor alimentare destinate unei alimentații speciale nu înseamnă că adăugarea acestora la alimentele respective este necesară sau de dorit.

(5) În cazul în care s-a considerat necesară adăugarea substanțelor nutriționale, această adăugare este reglementată de norme specifice prevăzute de directivele specifice relevante și, după caz, prin criterii cantitative corespunzătoare.”

16 Regulamentul (CE) nr. 1235/2008 al Comisiei din 8 decembrie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește regimul de import al produselor ecologice din țări terțe (JO L 334, p. 25), în titlul III, intitulat „Importul de produse care oferă garanții echivalente”, capitolul 1, intitulat „Lista țărilor terțe recunoscute”, prevede la articolul 7, referitor la întocmirea și conținutul listei țărilor terțe, că o astfel de listă figurează în anexa III la acest regulament. În același titlu, în capitolul 2, intitulat „Lista organismelor și a autorităților de control recunoscute în scopul echivalenței”, articolul 10 din regulamentul menționat prevede că lista organismelor și a autorităților de control recunoscute în scopul echivalenței figurează în anexa IV la același regulament.

17 Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 126/2012 al Comisiei din 14 februarie 2012 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 889/2008 în ceea ce privește documentele justificative și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1235/2008 în ceea ce privește regimul de import al produselor ecologice din Statele Unite ale Americii (JO L 41, p. 5) aduce, prin anexa II, modificări anexelor III și IV la Regulamentul nr. 1235/2008.Versiunea relevantă a acestor anexe III și IV este cea rezultată din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 508/2012 al Comisiei din 20 iunie 2012 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1235/2008 (JO L 162, p. 1).

18 În considerentul (4) al Regulamentului de punere în aplicare nr. 126/2012 se precizează că „Statele Unite trebuie incluse în lista prevăzută în anexa III la Regulamentul (CE) nr. 1235/2008”.

Cauza principală și întrebările preliminare

19 Herbaria este producătorul „Herbaria Blutquick – Eisen + Vitamine” (Herbaria Blutquick – Fier + Vitamine, denumit în continuare „Blutquick”), un amestec de sucuri de fructe cu extracte din plante, care conține, pe lângă produsele vegetale provenite din agricultura ecologică, vitamine și gluconat feros. Aceste ultime componente adăugate nu provin din produse rezultate din agricultura ecologică.

20 Blutquick este promovat și comercializat ca supliment alimentar cu conținut de fier și vitamine, iar eticheta sa poartă indicația privind metoda de producție ecologică, protejată prin articolul 23 din Regulamentul nr. 834/2007, precum și mențiunea „fierul favorizează formarea normală a globulelor roșii și a hemoglobinei”. Prin rația zilnică de consum recomandată a Blutquick s-ar asigura 20 % din doza zilnică recomandată de fier și ar fi recomandat în special în timpul sarcinii și al alăptării în scopul de a favoriza dezvoltarea intelectuală naturală a copilului. Blutquick ar contribui în plus la formarea normală a globulelor roșii și a hemoglobinei și la reducerea stărilor de epuizare.

21 Prin decizia din 18 decembrie 2011, autoritățile bavareze competente au obligat Herbaria să elimine indicația privind metoda de producție ecologică de pe eticheta, de pe materialele publicitare și din documentele comerciale ale Blutquick pentru motivul că aceasta încalcă articolul 23 alineatul (4) primul paragraf litera (a) punctul (i) din Regulamentul nr. 834/2007 coroborat cu articolul 19 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 834/2007 și cu articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008. Potrivit motivelor acestei decizii, mineralele și vitaminele pot fi adăugate numai în măsura în care utilizarea lor în produsele alimentare în care sunt încorporate este impusă de lege, însă o astfel de dispoziție legală nu există pentru Blutquick. În special, faptul că Regulamentul nr. 1924/2006 supune „mențiunile nutriționale și de sănătate” unor cerințe detaliate nu ar însemna că utilizarea de vitamine și de minerale este impusă de lege. Astfel, Blutquick nu ar putea fi etichetat, promovat sau comercializat cu indicația privind producția ecologică reglementată la articolul 23 din Regulamentul nr. 834/2007, întrucât Regulamentul nr. 1924/2006 nu impune obligația ca produsele alimentare să fie îmbogățite cu vitamine sau gluconat feros.

22 Herbaria a contestat această decizie la instanța de trimitere, susținând în special că prin articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008 s-a urmărit ca adăugarea mineralelor și a vitaminelor să fie permisă numai dacă și în măsura în care alte norme naționale sau din dreptul Uniunii prevăd necesitatea asigurării unui anumit conținut de vitamine sau de minerale atunci când un produs alimentar nu își poate îndeplini finalitatea declarată în lipsa unui astfel de conținut. Reglementarea Uniunii privind suplimentele alimentare sau mențiunile nutriționale și de sănătate, în special Regulamentul nr. 1924/2006, ar impune ca în produsele alimentare etichetate ca având o funcție nutrițională specială să se adauge minerale și vitamine. Herbaria a considerat că finalitatea declarată a unui supliment alimentar constituie fundamentul obligației legale ca valorile minime corespunzătoare să fie atinse și că o adăugare de substanțe trebuie considerată impusă de lege dacă aceste valori pot fi atinse numai prin acea adăugare de substanțe. În plus, Regulamentul nr. 432/2012 ar prevedea cerințe legale pentru aportul zilnic și astfel ar impune adăugarea de substanțe într-un produs alimentar ecologic. Herbaria a subliniat că adăugarea de vitamine și de gluconat feros în Blutquick era esențială pentru atingerea valorilor nutriționale necesare pentru ca produsul să își îndeplinească finalitatea nutrițională indicată, iar acest lucru nu putea fi realizat prin utilizarea de ingrediente derivate din produse ecologice. În orice caz, adaosurile s-au limitat la ceea ce era necesar.

23 Potrivit autorităților bavareze, adăugarea de vitamine și de gluconat feros nu era impusă de nicio lege. Regulamentul nr. 1924/2006 nu ar fi făcut decât să autorizeze adăugarea acestor substanțe, fără a o impune însă. În plus, orice interpretare în sens contrar ar încălca articolul 6 litera (b) din Regulamentul nr. 834/2007, conform căruia în producția ecologică trebuie să se recurgă în cât mai mică măsură la aditivi alimentari.

24 În aceste condiții, Bayerisches Verwaltungsgericht München a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 889/2008 trebuie interpretat în sensul că utilizarea substanțelor menționate este impusă de lege numai în cazul în care o dispoziție a dreptului Uniunii sau o dispoziție națională conformă cu dreptul Uniunii impune în mod direct, pentru produsele alimentare în care trebuie încorporate substanțele menționate, adăugarea acestora sau cel puțin stabilește o concentrație minimă pentru substanțele menționate care trebuie să fie încorporate?

2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este negativ: articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 889/2008 trebuie interpretat în sensul că utilizarea substanțelor menționate este impusă de lege și în cazurile în care, fără adăugarea cel puțin a uneia dintre substanțele menționate, introducerea pe piață a unui produs alimentar ca supliment alimentar sau prin utilizarea mențiunilor de sănătate ar fi înșelătoare și ar induce în eroare consumatorii, întrucât din cauza concentrației prea reduse a uneia dintre substanțele menționate, produsul alimentar nu își poate realiza finalitatea de produs alimentar sau obiectivul exprimat în mențiunea de sănătate?

3) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este negativ: articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 889/2008 trebuie interpretat în sensul că utilizarea substanțelor menționate este impusă de lege și în cazurile în care o anumită mențiune de sănătate nu poate fi utilizată decât pentru produsele alimentare care conțin cel puțin una dintre substanțele menționate într-o anumită cantitate, așa-numita cantitate semnificativă?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

25 Prin înscrisul depus la grefa Curții la 16 mai 2014, Herbaria a solicitat redeschiderea procedurii orale invocând un fapt nou.

26 În acest scop, Herbaria a subliniat că piața preparatelor pentru sugari și pentru copii până la trei ani este aproape exclusiv o piață a produselor ecologice și că, dacă Curtea urmează concluziile avocatului general cu privire la interpretarea articolului 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/20-08, aceste produse vor dispărea ca produse ecologice, întrucât reglementarea privind produsele dietetice impune conținuturi minime din anumite substanțe, în special din vitamine și minerale. Aceasta subliniază că nu există practic niciun produs alimentar destinat sugarilor și copiilor mici pentru care aceste conținuturi minime să fie garantate natural și solicită, în vederea constatării acestui fapt, un sondaj la nivelul statelor membre și o expertiză.

27 În plus, Herbaria consideră că, contrar celor ce reies din concluziile avocatului general, normele referitoare la comercializarea produselor provenite din Statele Unite drept produse ecologice și care fac parte din dreptul Uniunii sunt relevante în cauza principală. Aceasta arată că, potrivit dreptului procesual național, în vederea examinării aspectului dacă un reclamant a fost sau nu a fost lezat, data relevantă este cea a ultimei ședințe care a avut loc la instanța sesizată. Precizează în această privință că ședința la instanța de trimitere a avut loc la 20 iunie 2012, respectiv la o anumită perioadă ulterior intrării în vigoare a Regulamentului nr. 126/2012, care permite ca produsele ambalate în Statele Unite drept produse ecologice, indiferent de conținutul lor de minerale și de vitamine de sinteză, să poată fi introduse pe piața Uniunii. Herbaria consideră că, dacă ar fi lipsită de posibilitatea de a introduce Blutquick pe piața Uniunii, aceasta ar constitui o inegalitate de tratament.

28 În această privință, trebuie amintit că Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură al Curții nu prevăd posibilitatea ca părțile să depună observații în răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (a se vedea Hotărârea Stichting Natuur en Milieu și alții, C-266/09, EU:C:2010:779, punctul 28, și Hotărârea Comisia/Portugalia, C-335/12, EU:C:2014:2084, punctul 45).

29 Potrivit articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților ori a persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții.

30 În speță, Curtea, după ascultarea avocatului general, consideră că dispune de toate elementele necesare pentru a statua și că din cererea formulată de Herbaria nu reiese niciun fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra hotărârii care urmează să fie pronunțată.

31 În aceste condiții, nu este necesar să se admită cererea având ca obiect redeschiderea procedurii orale.

Cu privire la întrebările preliminare

32 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008 trebuie interpretat în sensul că utilizarea unei substanțe vizate în această dispoziție nu este impusă de lege decât dacă o normă de drept al Uniunii sau o normă de drept național conformă cu acesta impune direct adăugarea substanței menționate într-un produs alimentar pentru ca acesta din urmă să poată fi comercializat în mod general sau în sensul că utilizarea unei astfel de substanțe este impusă de lege și atunci când un produs alimentar este comercializat drept supliment alimentar, cu o mențiune nutrițională sau de sănătate ori drept produs alimentar cu destinație nutrițională specială, ceea ce presupune ca, pentru a respecta dispozițiile privind încorporarea substanțelor în produse alimentare care figurează în Directiva 2002/46, în Regulamentul nr. 1924/2006, în Regulamentul nr. 432/2012, precum și în Directiva 2009/39 și, respectiv, în Regulamentul nr. 953/2009, acest produs alimentar să conțină o cantitate determinată din substanța respectivă.

33 Articolul 23 din Regulamentul nr. 834/2007 interzice, la alineatul (2), să se folosească termeni referitori la metoda de producție ecologică pe eticheta unui produs ce nu răspunde exigențelor enunțate în respectivul regulament.

34 În ceea ce privește produsele alimentare procesate, precum Blutquick, se prevede la alineatul (4) din acest articol că referința respectivă este autorizată cu condiția ca produsul în cauză să respecte cerințele prevăzute la articolul 19 din regulamentul menționat.

35 Articolul 19 din Regulamentul nr. 834/2007 permite, la alineatul (2) litera (b), adăugarea printre altele a mineralelor și a vitaminelor dacă utilizarea lor în producția ecologică a fost autorizată în prealabil în conformitate cu articolul 21 din acest regulament.

36 Articolul 21 din Regulamentul nr. 834/2007 stabilește criterii pentru autorizarea utilizării unor astfel de substanțe și abilitează Comisia să întocmească o listă limitativă în cadrul acestor criterii, în vederea includerii substanțelor menționate. Conform acestor criterii, care figurează la alineatul (1) primul paragraf punctele (i) și (ii) din acest articol, pentru ca utilizarea unei substanțe să poată fi autorizată, trebuie să nu existe soluții alternative autorizate în conformitate cu capitolul 4 din titlul III din acest regulament și, fără a recurge la acestea, trebuie să fie imposibilă producerea sau conservarea alimentelor sau respectarea proprietăților dietetice ale acestora, prevăzute de legislația Uniunii.

37 În temeiul acestei dispoziții, Comisia a stabilit, la articolul 27 alineatul (1) și în anexa VIII la Regulamentul nr. 889/2008, lista limitativă cu substanțele care pot fi utilizate în procesarea produselor alimentare comercializate ca produse ecologice. Articolul 27 alineatul (1) litera (f) din acest regulament precizează că mineralele și vitaminele sunt autorizate numai în măsura în care utilizarea lor în alimentele în care sunt încorporate este impusă de lege.

38 Modul de redactare a acestei dispoziții indică fără echivoc că mineralele și vitaminele nu pot fi utilizate în procesarea produselor alimentare ecologice decât dacă norme de drept impun utilizarea acestora pentru a putea comercializa aceste produse.

39 Este lipsit de relevanță dacă utilizarea substanțelor menționate este impusă de o normă de drept național sau de o normă de drept al Uniunii. În cazul în care este vorba despre o normă națională, revine instanței naționale sarcina de a examina dacă aceasta prevede o astfel de cerință în sensul articolului 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008. În caz de dubiu în legătură cu compatibilitatea acesteia cu dreptul Uniunii, instanța națională poate sau, dacă este cazul, este obligată să sesizeze Curtea în temeiul articolului 267 TFUE.

40 Dosarul aflat la dispoziția Curții nu conține elemente de natură să evidențieze existența unei astfel de norme de drept național și nici instanța de trimitere nu a menționat o astfel de normă.

41 Interpretarea teleologică și sistematică a articolului 21 din Regulamentul nr. 834/2007 și a articolului 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008 confirmă că substanțe precum mineralele și vitaminele nu pot fi utilizate în procesarea produselor alimentare ecologice decât cu condiția ca o normă de drept al Uniunii sau o normă de drept național conformă cu acesta să impună direct utilizarea lor în scopul de a face posibilă comercializarea acestor produse.

42 În ceea ce privește finalitatea sa, Regulamentul nr. 834/2007 vizează, potrivit considerentelor (3), (5) și (22) din acesta, protecția încrederii consumatorilor în produsele etichetate drept ecologice și prevede, la articolul 6 litera (c), că trebuie excluse substanțele și metodele de procesare ce pot induce în eroare în privința adevăratei naturi a produsului.

43 Articolul 21 din Regulamentul nr. 834/2007 nu abilitează Comisia să autorizeze substanțe și să le includă pe lista limitativă vizată la acest articol decât în condiții stricte, respectiv atunci când aceste substanțe nu pot fi înlocuite cu alte soluții autorizate în conformitate cu capitolul 4 din titlul III din acest regulament și în cazul în care utilizarea lor este inevitabilă.

44 Astfel cum arată Freistaat Bayern, articolul 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 889/2008 constituie o derogare de la principiul reducerii utilizării de ingrediente neecologice, prevăzut la articolul 6 litera (b) din Regulamentul nr. 834/2007. Or, o astfel de derogare care se aplică în domeniul alimentației umane trebuie interpretată în mod restrictiv.

45 Herbaria invocă în fața instanței de trimitere și în cadrul prezentei proceduri diferite instrumente juridice ale Uniunii în scopul de a demonstra că acestea stabilesc obligații legale care au constrâns-o să includă fier și vitamine în Blutquick. Astfel, aceasta consideră că adăugarea acestor substanțe trebuie considerată de asemenea „impusă de lege”, în sensul articolului 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008, dat fiind că nu ar fi autorizată să își comercializeze băutura drept supliment alimentar cu mențiuni nutriționale sau de sănătate ori drept produs alimentar cu destinație nutrițională specială dacă această băutură nu ar avea un anumit conținut de minerale sau de vitamine.

46 În această privință, trebuie constatat că revine operatorilor economici obligația de a determina compoziția produselor lor și de a decide descrierea sub care doresc să le comercializeze. Dacă doresc să comercializeze aceste produse drept suplimente alimentare în sensul Directivei 2002/46, cu mențiuni nutriționale sau de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006 și al Regulamentului nr. 432/2012, sau drept produse alimentare cu destinație nutrițională specială în sensul Directivei 2009/39 și al Regulamentului nr. 953/2009, acestea trebuie să îndeplinească obligațiile prevăzute în materie de reglementarea aplicabilă a Uniunii, ceea ce poate conduce la interzicerea comercializării drept produs din agricultura ecologică. Dreptul Uniunii nu garantează că un operator economic își poate comercializa produsele cu toate descrierile pe care le consideră avantajoase în vederea promovării acestora.

47 În consecință, din moment ce comercializarea unui produs drept supliment alimentar în sensul Directivei 2002/46, cu mențiuni nutriționale sau de sănătate în sensul Regulamentului nr. 1924/2006 și al Regulamentului nr. 432/2012 sau în calitate de produs alimentar cu destinație nutrițională specială în sensul Directivei 2009/39 și al Regulamentului nr. 953/2009 este facultativă, se impune să se respingă teza potrivit căreia aceste dispoziții de drept al Uniunii ar constitui cerințe legale în sensul articolului 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008.

48 Rezultă că adăugarea de vitamine și minerale cu ocazia producerii unei băuturi precum Blutquick nu constituie o obligație prevăzută de normele din dreptul Uniunii pentru ca aceasta să poată fi comercializată. Lipsa unei astfel de adăugări poate fi cel mult un obstacol în calea comercializării acestei băuturi drept supliment alimentar cu mențiuni nutriționale sau de sănătate ori drept produs alimentar cu destinație nutrițională specială.

49 În plus, Herbaria pretinde că face obiectul unei discriminări, întrucât nu este autorizată să comercializeze Blutquick drept produs ecologic, în timp ce, în temeiul modificărilor aduse prin Regulamentul de punere în aplicare nr. 126/2012 la Regulamentul nr. 889/2008 și la Regulamentul nr. 1235/2008, o băutură comparabilă provenită din Statele Unite și etichetată potrivit reglementării din această țară terță drept produs ecologic, indiferent de adaosul de minerale și de vitamine de sinteză, ar fi comercializată liber în Uniune sub o astfel de etichetă ecologică.

50 Trebuie să se constate totuși că instanța de trimitere nu adresează nicio întrebare cu privire la acest aspect și că decizia de trimitere nu prezintă, în această privință, informațiile solicitate la articolul 94 din Regulamentul de procedură. Astfel, nu este necesar ca Curtea să se pronunțe cu privire la acest aspect (a se vedea în acest sens Hotărârea X și X BV, C-319/10 și C-320/10, EU:C:2011:720, punctul 28).

51 În aceste condiții, se impune să se răspundă la întrebările adresate că articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul nr. 889/2008 trebuie interpretat în sensul că utilizarea unei substanțe vizate în această dispoziție nu este impusă de lege decât dacă o normă de drept al Uniunii sau o normă de drept național conformă cu acesta impune direct adăugarea substanței menționate într-un produs alimentar pentru ca acesta din urmă să poată fi comercializat în mod general. Utilizarea unei astfel de substanțe nu este impusă de lege în sensul dispoziției menționate atunci când un produs alimentar este comercializat drept supliment alimentar cu o mențiune nutrițională sau de sănătate ori drept produs alimentar cu destinație nutrițională specială, chiar dacă aceasta presupune ca, pentru a respecta dispozițiile privind încorporarea substanțelor în produse alimentare care figurează

— în Directiva 2002/46,

— în Regulamentul nr. 1924/2006, în Regulamentul nr. 432/2012, precum și

— în Directiva 2009/39 și, respectiv, în Regulamentul nr. 953/2009,

acest produs alimentar să trebuiască să conțină o cantitate determinată din substanța respectivă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 27 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 889/2008 al Comisiei din 5 septembrie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice în ceea ce privește producția ecologică, etichetarea și controlul trebuie interpretat în sensul că utilizarea unei substanțe vizate în această dispoziție nu este impusă de lege decât dacă o normă de drept al Uniunii sau o normă de drept național conformă cu acesta impune direct adăugarea substanței menționate într-un produs alimentar pentru ca acesta din urmă să poată fi comercializat în mod general. Utilizarea unei astfel de substanțe nu este impusă de lege în sensul dispoziției menționate atunci când un produs alimentar este comercializat drept supliment alimentar cu o mențiune nutrițională sau de sănătate ori drept produs alimentar cu destinație nutrițională specială, chiar dacă aceasta presupune ca, pentru a respecta dispozițiile privind încorporarea substanțelor în produse alimentare care figurează

— **în Directiva 2002/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 iunie 2002 referitoare la apropierea legislațiilor statelor membre privind suplimentele alimentare, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1137/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2008,**

— **în Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 decembrie 2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare și în Regulamentul (UE) nr. 432/2012 al Comisiei din 16 mai 2012 de stabilire a unei liste de mențiuni de sănătate permise, înscrise pe produsele alimentare, altele decât cele care se referă la reducerea riscului de îmbolnăvire și la dezvoltarea și sănătatea copiilor, precum și**

— **în Directiva 2009/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 mai 2009 privind produsele alimentare cu destinație nutrițională specială și, respectiv, în Regulamentul (CE) nr. 953/2009 al Comisiei din 13 octombrie 2009 privind substanțele care pot fi adăugate cu anumite scopuri nutriționale în produsele alimentare destinate unei alimentații speciale,**

acest produs alimentar să trebuiască să conțină o cantitate determinată din substanța respectivă.

Semnături